

**«МІЙ ДИРДИР». ФУТБОЛЬНА ЛЕКСИКА
В МАЛІЙ ПРОЗІ АНДРІЯ БОНДАРЯ**

Проаналізовано футбольну лексику, зафіксовану в малій прозі зі збірок «І тим, що в гробах» і «Морквяний лід» сучасного українського письменника Андрія Бондаря. Актуальність дослідження полягає у спробі максимального використання для аналізу футбольного дискурсу всіх можливих джерел функціонування футбольної лексики, у тім і художніх текстів. Відібрано фрагменти творів Андрія Бондаря, у яких вжито футбольну лексику, покласифіковано її за тематичним принципом, розкрито семантику цих номінацій, з'ясовано, наскільки розмаїто представлено футбольний дискурс у художніх творах сучасного українського автора.

Ключові слова: український футбольний дискурс, художній текст, українська футбольна лексика, тематичні групи.

Protsyk I. R. «My Small-Sided Scrimmage». Football Lexicon in Andriy Bondar's Small Prose. *The article deals with the Ukrainian football lexicon found in the small prose and essays from the collections «To those in the tombs» and «Carrot ice» by modern writer Andriy Bondar. The topicality of the research is to try to maximize the use of all possible sources of football lexicon functioning including fiction texts for consideration Ukrainian football discourse. Fragments of works by Andriy Bondar, where the lexicon of football is used, are selected, names are classified according to the thematic principle, semantics of these football nominations is revealed. As a result of the conducted analysis we found out that the football lexicon in the texts of Andriy Bondar represents following thematic groups: names of football game, names of football match, types of football matches, names of football teams and their nicknames, names of players and those involved in football, the names of the football pitch and its parts, football inventory, titles of game regulations, the names of the strategy and tactics in football, the names of the elements of football game and actions of players, the names of football tournaments and the stages of their conduct, titles of matches, tournaments and titles of winners, names of supporters and their support of the team. The analysis showed that football discourse in Andriy Bondar's works is presented very diversely, lexemes from all the most important thematic groups of football lexicon are used, being the evidence that the author is aware with football realities and the appearance of football themes in his writings is not accidental, because, as Andriy Bondar admits in one of the essays: «... I was in a football section from eight to fifteen years. For the whole seven years of my life I was seriously planning to become a footballer».*

Key words: Ukrainian football discourse, artistic writing, Ukrainian football vocabulary, thematic groups.

Український футбольний дискурс викликає щоразу більше зацікавлення науковців. В останні роки помітний інтерес лінгвістів до питань використання футбольних лексем у художніх текстах, що пов'язано з непоодинокими випадками вживання футбольної лексики поза звичними для неї науковим і публіцистичним стилями, а також із появою напередодні Євро-2012 кількох спеціально приурочених цій події проектів-антологій художніх текстів на футбольні теми. Особливостям функціонування футбольної лексики в художніх творах з антології «Письменники про футбол», присвячено статтю Юрія Струганця [6], аналізу соціолекту футбольних фанатів, відображеного в художніх текстах українських постмодерністів [3], а також використанню футбольної лексики в есеїстиці Оксани Забужко [4] та в сучасних гумористичних текстах українських авторів [5] — публікації авторки цієї розвідки.

У статті розглянуто футбольну лексику, яка функціє в художніх текстах сучасного українського письменника Андрія Бондаря, а саме в його малій прозі з найновішої збірки «І тим, що в гробах» (Львів, 2016) [1] та в есеях збірки «Морквяний лід» (Київ, 2012) [2]. Мета розвідки – презентація сучасного футбольного дискурсу, представленого в художніх творах Андрія Бондаря. Актуальність дослідження полягає в спробі максимального використання для аналізу всіх можливих джерел функціонування футбольної лексики, у тім і художніх творів. Завдання статті: 1) відібрати фрагменти текстів із малої прози та есеїстики Андрія Бондаря, у яких вжито футбольну лексику; 2) проаналізувати за семантикою та згрупувати за тематичним принципом лексику футболу, зафіксовану в художніх текстах автора; 3) з'ясувати, наскільки розмаїто відображено футбольний дискурс у творах сучасного українського письменника.

У результаті здійсненого відбору й аналізу фактичного матеріалу з малої прози зі збірок А. Бондаря «І тим, що в гробах» і «Морквяний лід», виокремлено такі тематичні групи футбольної лексики, ужитої в цих текстах: **назви футбольної гри: футбол:** [...] тато захотів подивитися футбол [1, с. 26], Було б чистою банальністю написати щось на зразок «футбол – це життя» [1, с. 72], По-перше, гуманістичного пафосу у футболі насправді мало, як у кожній тоталітарній вірі, яка пропонує людині примарне спасіння [1, с. 72], Футбол – це тріумф волі й нахабності [1, с. 72], «футбол – це більше, ніж гра», то передусім маю на увазі якраз його «темний бік» [...] [1, с. 73], Футболу, який передусім – бізнес, бабки, інтерес, букмекерство, купи-продай, трансфери, шоу-бізнес, ефективний менеджмент, і лише другою чергою гра [1, с. 73], Тому якщо вже бути до кінця негативістом, то можна наважитись на твердження, що футбол – це менше, ніж гра [1, с. 73], Футбол мав безальтернативний характер у країні розвинутого соціалізму взагалі й у моїй родині зокрема [1, с. 74], У футбол поринали, тікали від сірої буденності, загрузали [1, с. 74], Утім руйнували футбол і алкоголь людей однаково безжалюдно [1, с. 74], Зрештою, футбол був моїм першим самоусвідомленням [1, с. 74], Це «інше» в моєму конкретному випадку було саме футболом [1, с. 74], Тобто футбол – це завжди від самого початку не твій вибір [...] [1, с. 75], Гадаю, футбол був якщо не різновидом, то точно заміником релігії в нашій атеїстичній країні [1, с. 76], Але чомусь саме футболу належить абсолютна першість – до такої міри, що можна сміливо стверджувати: існує футбол і десь на периферії імперії розваг – увесь інший спорт [...] [1, с. 76], [...] ніколи у справжній футбол на праві я так жодного разу й не зіграв. Я був одним із містечкових майстрів усіх видів футболу, крім головного [1, с. 76], Мій футбол, крім усього іншого, це й великий обман, профанація, щось зовсім інше [...] [1, с. 77], В моєму футболі було можливо все [1, с. 77], Тому коли кажуть, що футбол – це життя, я згадую цей трохи кумедний випадок [...] [1, с. 77], В моєму конкретному випадку футбол виявився способом реалізації індивідуальної основи [1, с. 78], По суті, я руйнував футбол [1, с. 78], Хоч якби все склалося на користь футболу, невідомо, чи я взагалі б зумів зв'язати докупи три слова [1, с. 78]; **гра:** Зрештою, ще значнішим перебільшенням було б сказати, що «футбол – це більше, ніж гра» [1, с. 72], Так само недоречно говорити про гуманістичний пафос цієї гри або її

демократичний характер [1, с. 72], Гра до останнього поту і до першої крові [1, с. 77], Тому ми забуваємо, що футбол – усього лише гра [...] [2, с. 157], український футбол: Тобто говорючи про найбільші успіхи українського футболу, ми мали б також згадати і про ціну, яку за нього сплачено [1, с. 73], Бо якби став, то був би дуже посереднім футболістом, яких і так в українському футболі не бракує [1, с. 78], дворовий футбол, дирдир: В моєму дитинстві наївний, дворовий футбол називали «дирдиром» [1, с. 77], [...] я припускаю, що щось серйозне «дирдиром» не назвали б [1, с. 77-78], раціональний футбол, прагматичний футбол: Саме ті, хто планомерно перетворював футбол на щось більше, ніж гру, зрештою, і призвели до появи сучасного раціонального, прагматичного футболу [1, с. 73], справжній футбол: І коли я дивлюся справжній футбол, то насправді не знаю, що воно таке [1, с. 77], свій футбол: Закриті від світу, вони навчилися свого корейського футболу так, наче жодного іншого не існує [2, с. 157], чужий футбол: Ми ж навчилися чужого футболу так, що й не знайшли свого [2, с. 157], гра мільйонів (футбол): Отже, я народився третім членом футбольної родини, де 80% розмов точилися навколо «гри мільйонів» і лише 20% – на теми побутової або загальнолюдські [1, с. 73-74], колективна гра, командна гра: Загальним місцем є уявлення про футбол як про гру колективну. І весь його пафос – це командна гра, де один за всіх і всі за одного [1, с. 78], недофутбол (несправжній футбол), великий футбол: Єдине, що поєднувало мій недофутбол із футболом великим – це процес копання і забивання [1, с. 77];

назви футбольного поєдинку, його частин та різновидів футбольних матчів: матч: Той матч так і закінчився – 0:1 на користь московських «динамівців» [1, с. 27], [...] після матчу їхній тренер висловив нам своє співчуття [2, с. 157], домашній матч: [...] після першого тайму наші, на моє велике щастя, поступались москвичам 0:1, що з огляду на домашній матч було тривожним симптомом [1, с. 27], перший матч: Ми довідалися про це, коли вийшли на перший матч проти московської школи олімпійського резерву [2, с. 157], тайм по 45 хвилин: Я грав два тайми по 45 хвилин [...] [2, с. 148], перерва матч: В перерві матчів я зрозумів, чого саме в цю мить мені хочеться найбільше [1, с. 26], перший тайм: [...] після першого тайму наші, на моє велике щастя, поступались москвичам 0:1 [...] [1, с. 27], другий тайм: На другий тайм я вже не вийшов [1, с. 27], Досі переконаний: наші програли тоді саме тому, що я не вийшов на другий тайм [1, с. 28];

назви учасників футбольного матчу та інших осіб, причетних до футболу: футболіст: У відомому анекдоті про трьох синів у батька, з яких двоє були розумними, а третій футболістом, насправді дуже багато гіркої правди [1, с. 73], В мою батька було два сини, й обидва вони були футболістами. Фатальність ситуації полягала в тому, що й батько також був футболістом [1, с. 73], Безнадійна, безрезультатна [...] боротьба за право не бути футболістом, футбольним фанатом у родині [1, с. 74], Саме тому, думаю, я й не став футболістом [1, с. 78], Але є скопана земля під хатою і три пачки насіння добірної футбольної трави, на якій гратимуть інші футболісти [2, с. 148], [...] неодноразово доводилося чути про втечу футболістів на Захід [...] [2, с. 157], Але, на відміну від корейців, ніхто з нашої команди серйозним футболістом не став [2, с. 157], посередній футболіст: Бо якби став, то був би дуже посереднім футболістом, яких і так в українському футболі не бракує [1, с. 78],

гравець: [...] (із 22-х **гравців** лише кілька не належало до команди великого Лобановського) [1, с. 27-28], [...] він розробив свою версію «київського тоталітарного» футболу, де **гравець**, по суті, — пішак, виконавець волі тренера [1, с. 73], **воротар:** Я грав дуже часто навіть без **воротарів** [1, с. 77], **футбольний виконавець:** Адже за іронією долі **футбольні виконавці** — ті, хто дарує мільйонам уболівальників щастя і радість, — люди зазвичай нецікаві, а іноді просто тупі й недалеко [1, с. 73], **одноклубник:** Київські «динамівці» грали вдома зі своїми московськими **одноклубниками** [1, с. 26], **партнер по команді:** Вона копає м'яч і намагається забити його у ворота з допомогою **партнерів по команді** [1, с. 76], **суперник:** чемпіоном СРСР став московський «Спартак» — головний **суперник киян** [1, с. 28], **тренер:** [...] він розробив свою версію «київського тоталітарного» футболу, де **гравець**, по суті, — пішак, виконавець волі **тренера** [1, с. 73], Жодної дисципліни, жодного **тренера**, жодних установок на гру, жодного ліміту часу — повна імпровізація і плювання на принципи та правила [1, с. 77], [...] після матчу їхній **тренер** висловив нам своє співчуття [2, с. 157], **Лобановський** (Валерій Лобановський — один із найуспішніших українських тренерів): [...] (із 22-х **гравців** лише кілька не належало до команди великого **Лобановського**) [1, с. 27-28], **Великий Лобановський**, один із наших футбольних ідолів — якщо не бог-отець, — був догматиком не меншим від Мухаммеда і тираном не меншим за Сталіна [1, с. 72-73];

назви елементів футбольної гри та дій футболістів: **аут** (укидання м'яча з-за меж поля), **офсайд** (положення поза грою), **кутовий** (штрафний удар із кута поля): Я грав без **аутів**, **офсайдів** і **кутових** [1, с. 77], **грати:** Я влетів до кімнати, де наше «Динамо» **грало** зі «Спартаком», і вигукнув: «Який рахунок?». На що тато відповів: «Один — нуль». «А хто **грає**?» — запитав я [...] [1, с. 75], І не тому, що **грали** погано [...] [2, с. 157], **зіграти:** Але за довгі роки тренувань жодного разу не **зіграв** на якісному газоні [2, с. 148], **грати у футбол:** Мені трохи більше як три роки, я захихав, бо що я міг робити на вулиці, якщо не **грати у футбол**? [1, с. 74], **займатися футболом:** У дитинстві я серйозно **займався футболом** [2, с. 148], **грати в пас:** [...] досі думаю, що не зробив футбольної кар'єри саме через невміння **грати в пас** [2, с. 148], **дати пас:** Найчастіше мені кричали: «Бондар, дай пас!» [1, с. 78], **грати вдома:** Київські «динамівці» **грали вдома** [...] [1, с. 26], **грати індивідуально:** Я завжди любив **грати індивідуально** [...] [2, с. 148], **мотатися** (діяти індивідуально на полі): Але я любив «**мотатися**», часто перетворюючи командну гру на єдиноборство [1, с. 78], **фінти** (оманливі маневри, рухи, які футболісти виконують для того, щоб дезорієнтувати суперника чи примусити його помилитися), **мотання:** [...] **але важливішим був процес — фінти, мотання** [...] [1, с. 78], **вибити м'яч за межі майданчика:** Якось ми **вибити м'яч за межі нашого майданчика** [1, с. 77], **настріляти** (забити голи): [...] що, втім, не завадило його орлам наступного дня **настріляти** нам [2, с. 157], **копання, забивання:** Єдине, що поєднувало мій недофутбол із футболом великим — це процес **копання і забивання** [1, с. 77], **копати м'яч, забити у ворота:** Вона **копає м'яч** і намагається **забити** його у **ворота** з допомогою **партнерів по команді** [1, с. 76], **копання м'яча ногами:** Бо що може бути примітивнішим за **копання м'яча ногами**? [1, с. 76], **поцілити у ворота:** Деяк там, далеко, були **ворота**, в які принагідно можна було **поцілити** [...] [1, с. 78], **бити**

по ногах, штовхати ліктями, провокувати: У футболі **б'ють по ногах, штовхаются ліктями, провокують, принижують** [1, с. 72], **програти:** Досі **переконалий:** **наші програти** тоді саме тому, що я не вийшов на другий тайм [1, с. 28], Я не вмів **програвати** тоді, бо грав завжди один, за себе [2, с. 148], Коли збірна КНДР **програла** всім, кому могла, на чемпіонаті в ПАР, неодноразово доводилося чути про втечу футболістів на Захід [...] [2, с. 157], Якщо вони **програють**, то їх розстріляють [...] [2, с. 157], **вигравати:** Згодом прийшло розуміння: всі й постійно **вигравати** не можуть. Бо коли один **виграє**, другий неодмінно **мусть програти** [2, с. 148], **розгромити з рахунком, забити гол:** Нас **розгромили з рахунком 5:1**, а три голи в наші ворота **забив** тоді ще невідомий майбутній «спартаківець» Володимир Бесчастних [2, с. 157], **тренування:** Але за довгі роки **тренувань** жодного разу не зіграв на якісному газоні [2, с. 148], **вчинити не по-спортивному:** Батько [...] розладнав гру нашої улюбленої команди: він **вчинив не по-спортивному** [1, с. 28];

назви футбольних команд, їхні прізвиська та символіка футбольних клубів:

команда: Якщо, звісно, **вважати** спасінням перемогу твоєї **команди** [1, с. 72], **Немає ні команди, ні м'яча** [2, с. 148], **Зустріли** приблизно так, як **колись зустріли** нашу **команду** зі змагань у Калуші [...] [2, с. 157], **Але, на відміну від корейців, ніхто з нашої команди серйозним футболістом не став** [2, с. 157], **наша улюблена команда:** Батько [...] остаточно розладнав гру **нашої улюбленої команди** [...] [1, с. 28], **«Динамо» Київ:** [...] скажу їх із повною відповідальністю і святою впевненістю: **«Динамо» Київ — чемпіон** [1, с. 78], **«Динамо» (ФК «Динамо» Київ):** **«Динамо»** посіло тоді ганебне, як на великий клуб, **шосте місце** [...] [1, с. 28], Я влетів до кімнати, де наше **«Динамо»** **грало** зі «Спартаком», і вигукнув: «Який рахунок?» [...] [1, с. 75], **динамівці (ФК «Динамо» Київ і його вболівальники):** **Колись я почув від брата [...] sacramентальну фразу:** **«Динамівцями народжуються»** [1, с. 75], **Мабуть, точніше було б сказати:** **«Динамівцями помирають»** [1, с. 75], **київські динамівці:** **Київські «динамівці»** грали вдома [...] [1, с. 26], **наші** (команда, за яку вболівають): **Досі переконаний: наші** програти тоді саме тому, що я не вийшов на другий тайм [1, с. 28], **кияни** (футболісти ФК «Динамо» Київ): Того року **гра киян** пішла на спад після тріумфального попереднього сезону [...] [1, с. 27], [...] **чемпіоном СРСР став московський «Спартак» — головний суперник киян** [1, с. 28], **«команда-зірка:** Його **«команда-зірка»** — апогей «фашистського» підходу [1, с. 73], **команда Лобановського** («Динамо» Київ): [...] **попереду ціле життя, увінчане перемогами команди Лобановського, щемкими очікуваннями матчів і поїздками за 450 кілометрів до Києва на футбол** [1, с. 75], **велика літера «Д»** (емблема спорттовариства «Динамо»): [...] **брат[а], який вимальовував своїм гарним почерком на стандартних аркушах великі літери «Д»** [...] [1, с. 75], **збірна:** Коли збірна КНДР **програла** всім, кому могла, на чемпіонаті в ПАР, неодноразово доводилося чути про втечу футболістів на Захід [...] [2, с. 157], **московські динамівці:** Той матч так і **закінчився — 0:1 на користь московських «динамівців»** [1, с. 27], **московський «Спартак»:** [...] **чемпіоном СРСР став московський «Спартак» — головний суперник киян** [1, с. 28];

назви футбольного поля, його складових частин та футбольного інвентарю: **футбольне поле:** Але здебільшого воно **таке твоє — футбольне [поле]** [2, с. 148], **чуже поле:** У другому **теж можна грати** внічию, але вона **мусть бути**

результативною й обов'язково на **чужому полі** [2, с. 148], **футбольний газон**: *Я грав у багнюці в Калуші Івано-Франківської області, хоч нам казали, що це футбольний газон* [1, с. 76-77], **якісний газон**: *Але за довгі роки тренувань жодного разу не зірав на якісному газоні* [2, с. 148], **розмітка**: *Я грав на снігу, де не видно було ні розмітки, ні власних ніг* [1, с. 76], **ворота**: *Деся там, далеко, були ворота, в які принагідно можна було поцілити* [...] [1, с. 78], **наші ворота**: [...] *три голи в наші ворота забив тоді ще невідомий майбутній «спартаківець» Володимир Бесчастних* [2, с. 157], **м'яч**: *Я ганяв м'яча з дворовими хлопцями за трансформаторною будкою* [1, с. 76], *Немає ні команди, ні м'яча* [2, с. 148], **трибуни** (місце для глядачів на стадіоні): *На трибунах сиділи юнаки з грузинської команди і вболівали за нас* [...] [2, с. 157];

назви регламенту ігор: правила гри, футбольні правила: *Там дещо змінені правила гри, але приблизно так, як футбольні правила* відмінні від баскетбольних [...] [1, с. 68], **правила**: *Жодної дисципліни, жодного тренера, жодних установок на гру, жодного ліміту часу – повна імпровізація і плювання на принципи та правила* [1, с. 77], **пункти** (очки): *Перший спосіб дозволяє тобі [...] нічию, яка йде тобі в залік у вигляді одного пункту* [2, с. 148];

назви стратегії і тактики у футболі: «тотальний футбол» (тактична схема, коли гравці, рухаючись по полю, замінюють інших футболістів на їхніх місцях, зберігаючи таким чином визначену організаційну структуру): *Взявши на озброєння голандський «тотальний футбол», він розробив свою версію «київського тоталітарного» футболу* [...] [1, с. 73], **забити якнайбільше, пропустити якнайменше**: *Мета проста: забити якнайбільше і якнайменш пропустити* [1, с. 76], **тактична побудова, дисципліна, установка на гру, налаштованість на результат**: *По-друге, демократичний характер футболу, його загальність, популярність і доступність нівелюються адміністративно-командною природою тактичних побудов, тяжінням до дисципліни, виконанням установок на гру і загальною налаштованістю на результат* [1, с. 72], *Жодної дисципліни, жодного тренера, жодних установок на гру, жодного ліміту часу – повна імпровізація* [...] [1, с. 77], **трансфер**: *Футболу, який передусім – бізнес, бабки, інтерес, букмекерство, купи-продай, трансфери, шоу-бізнес, ефективний менеджмент, і лише другою чергою гра* [1, с. 73];

назви футбольних турнірів і стадій їхнього проведення: чемпіонат (тут про чемпіонат світу): *Коли збірна КНДР прогала всім, кому могла, на чемпіонаті в ПАР, неодноразово доводилося чути про втечу футболістів на Захід* [...] [2, с. 157], **чемпіонат вищої ліги**: *Це був чемпіонат вищої ліги СРСР 1987-го* [1, с. 27], **чемпіонат країни, Кубок кубків Європи, Кубок світу в Мексиці** (чемпіонат світу з футболу): [...] *нашим удалося виграти чемпіонат країни, Кубок кубків Європи і показати видатну гру на Кубку світу в Мексиці* [...] [1, с. 27], **Ліга чемпіонів**: [...] *азербайджанський канал показав матч Ліги чемпіонів між московським ЦСКА і стамбульським «Бешикташем»* [1, с. 104], **змагання на кубок**: *Зустріли приблизно так, як колись зустріли нашу команду зі змагань у Калуші на кубок пам'яті якогось воїна-інтернаціоналіста* [2, с. 157], **півфінал**: *Чому не перше місце 1982 року в Іспанії, чому прогали той історичний півфінал* [1, с. 153], **груповий турнір, плей-оф**: *Тому ставитися до життя треба як до футболу, сприймаючи його або як груповий турнір, або як плей-оф* [2, с. 148], **тур**

футбольної ліги: *Був черговий тур футбольної ліги Радянського Союзу* [1, с. 26], **попередній сезон**: *Того року гра киян пішла на спад після тріумфального попереднього сезону* [...] [1, с. 27], **дорослий турнір** (футбольний турнір для футболістів віком понад 17 років): [...] *нас, 13-річних помилково записали на участь у дорослому турнірі* [2, с. 157];

назви результатів матчів, турнірів та титули переможців: перемога: *Якщо, звісно, вважати спасінням перемогу твоєї команди* [1, с. 72], **поразка, нічия**: *Перший спосіб дозволяє тобі, крім поразки й перемоги, нічию, яка йде тобі в залік у вигляді одного пункту* [2, с. 148], **рахунок**: *Я влетів до кімнати, де наше «Динамо» грало зі «Спартаком», і вигукнув: «Який рахунок?!»* [...] [1, с. 75], **матч закінчився на користь**: *Той матч так і закінчився – 0:1 на користь московських «динамівців»* [1, с. 27], **посісти ... місце**: *«Динамо» посіло тоді ганебне, як на великий клуб, шосте місце* [...] [1, с. 28], **перше місце**: *Чому не перше місце 1982 року в Іспанії, чому прогали той історичний півфінал* [1, с. 153], **виграти чемпіонат країни**: [...] *нашим удалося виграти чемпіонат країни, Кубок кубків Європи і показати видатну гру на Кубку світу в Мексиці* [...] [1, с. 27], **грати внічию, результативна нічия на чужому полі**: *У другому теж можна грати внічию, але вона мусить бути результативною й обов'язково на чужому полі* [2, с. 148], **чемпіон**: [...] *«Динамо» Київ – чемпіон* [1, с. 78], **чемпіон СРСР**: [...] **чемпіоном СРСР** став московський «Спартак» – головний суперник киян [1, с. 28], **лідер, середнячок, боротися за виживання у групі вильоту**: *Ти можеш входити до трійки лідерів, бути міцним середнячком або боротися за виживання у групі вильоту* [2, с. 148];

назви уболівальників та їхньої підтримки улюбленої команди: футбольний фанат: *Безнадійна, безрезультатна [...] боротьба за право не бути футболістом, футбольним фанатом у родині* [1, с. 74], **уболівальник**: *Адже за іронією долі футбольні виконавці – ті, хто дарує мільйонам уболівальників щастя і радість, – люди зазвичай нецікаві, а іноді просто тупі й недалекоі* [1, с. 73], **вболівати / уболівати**: *Мені довелося вдатися до спортивних пояснень – я також уболівав* [1, с. 27], *Я не мав вибору, за кого саме мені вболівати* [1, с. 75], *Буду вболівати за північних корейців* [2, с. 157], *На трибунах сиділи юнаки з грузинської команди і вболівали за нас* [...] [2, с. 157], **вболівання**: [...] *я нездатний відмовитись від цього вболівання* [1, с. 75], **уболівати за наших**: *Ба більше, він приєднався до цих двох серйозних чоловіків* [...] *і так само почав уболівати за наших* [1, с. 75], **поїздка на футбол**: [...] *життя, увіччане [...] поїздками за 450 кілометрів до Києва на футбол* [1, с. 75], **пережити за наших**: *Я дуже переживаю за наших* [...] [1, с. 27];

У текстах Андрія Бондаря дуже широко представлено лексику на позначення елементів футбольної гри, футбольних дій, стратегії й тактики у футболі, що свідчить про те, що автор є не лише уболівальником, а й знає футбол із середини, добре обізнаний зі специфікою футбольної гри. На це є пояснення, адже, як пише А. Бондар в есеї «Мій футбол»: «У дитинстві я серйозно займався футболом» [2, с. 148], а в іншому – «Мій дирдир» – згадує: «...я займався у футбольній секції від восьми до п'ятнадцяти років. Цілих сім років свого життя я всерйоз планував стати футболістом» [1, с. 78]. Звідси така ґрунтовність у знанні футбольних реалій і не випадковість футбольної теми у творчості автора.

Унаслідок проведеного аналізу фактичного матеріалу з'ясовано, що футбольний дискурс у художніх творах Андрія Бондаря представлено дуже різнобічно, використано лексеми з усіх найважливіших тематичних груп футбольної лексики: назви футбольної гри, футбольного поєдинку, його частин та видів футбольних матчів, назви гравців та осіб, причетних до футболу, назви елементів футбольної гри та дій футболістів, назви футбольних команд, їхні прізвиська, назви футбольного поля, його складових частин і футбольного інвентарю, назви регламенту ігор, стратегії й тактики у футболі, назви футбольних турнірів і стадій їхнього проведення, назви результатів матчів, турнірів і титули переможців, назви уболівальників та їхньої підтримки команди. У наведених прикладах футбольна лексика функціонує в прямому номінативному значенні, що цілком закономірно, адже проаналізовані тексти малої прози А. Бондаря присвячено передовсім футбольній тематиці. Використання найрізноманітнішої футбольної лексики в художніх творах Андрія Бондаря засвідчує фахову обізнаність автора з футбольними реаліями та підтверджує закономірність появи футбольної тематики в його творах, адже, як зізнається А. Бондар в одному з есеїв, він планував стати футболістом і сім років тренувався у футбольній секції. Отже, художні твори українського письменника Андрія Бондаря, поряд зі спеціальними футбольними працями та спортивною періодикою, можуть слугувати достовірним джерелом відомостей про сучасний український футбольний дискурс. У перспективі варто дослідити весь спектр футбольної лексики, використаної в художніх творах українських письменників.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бондар А.** І тим, що в гробах: мала проза. Львів, 2016. 176 с. 2. **Бондар А.** Морквяний лід. Збірка. Київ, 2012. 208 с. 3. **Процик І.** Відображення мовної картини світу футбольних фанатів у художніх творах сучасних українських письменників. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство*. Дніпро, 2017. Вип. 23(1). С. 155–164. 4. **Процик І.** «Футбол, серед іншого, є чесною грою». Футбольна лексика в есеїстиці Оксани Забужко. *Серце чистеє, думка чесна...: Збірник наук. праць і матеріалів на пошану Ірини Ощипко*. Львів, 2018. С. 328–343. 5. **Процик І.** «Яксяфутболістисправують на поліз бальоном»: футбольна лексика в сучасних гумористичних текстах. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка: Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський, 2017. Вип. 44 (5). С. 270–275. 6. **Струганець Ю.** Функціонування футбольної лексики у художній мові. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали ХХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*. Переяслав-Хмельницький, 2016. Вип. 20. С. 122–124. URL: <http://rmuphdu.webnode.com.ua> (розділ «Наукові конференції»).

Процик Ірина Романівна – кандидат філологічних наук, доцент, докторантка кафедри української мови, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Україна, 04655, м. Київ, вул. Сковороди, 2

Tel.: +380972396213

E-mail: iprotsky@ukr.net

orcid.org/0000-0001-8472-0141

Protsyk Iryna Romanivna – Ph.D in Philology, Associate Professor, Postdoctoral Student at the Department of Ukrainian Language, National University «Kyiv-Mohyla Academy», Skovorody Str., 2, Kyiv, 04655, Ukraine.